VAI TRÒ CỦA HIỆU TRƯỞNG TRONG ĐỔI MỚI QUẢN LÝ GIÁO DỤC Ở TRƯỜNG THCS HIỆN NAY

Nguyễn Xuân Thức
Trường THCS Phạm Hồng Thái, xã Yên Lãng, TP. Hà Nội

Tóm tắt: *Trong bối cảnh đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo theo tinh thần Nghị quyết số 29-NQ/TW và triển khai Chương trình Giáo dục phổ thông 2018, hiệu trưởng trường trung học cơ sở (THCS) giữ vai trò then chốt trong việc tổ chức và thúc đẩy đổi mới quản lý giáo dục. Bài viết tập trung phân tích vai trò của hiệu trưởng trên ba phương diện cốt lõi: (1) lãnh đạo chiến lược và định hướng phát triển nhà trường; (2) quản trị nguồn lực và chất lượng giáo dục; (3) kiến tạo môi trường giáo dục và thúc đẩy chuyển đổi số. Trên cơ sở đó, bài viết đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả quản lý của hiệu trưởng trong giai đoạn hiện nay.*

Từ khóa: *hiệu trưởng, quản lý giáo dục, đổi mới giáo dục, trường THCS, chuyển đổi số.*

THE ROLE OF PRINCIPALS IN INNOVATING EDUCATIONAL MANAGEMENT IN CURRENT JUNIOR HIGH SCHOOLS

Abstract: *In the context of fundamental and comprehensive reform of education and training in accordance with Resolution No. 29-NQ/TW and the implementation of the 2018 General Education Program, junior high school principals play a key role in organizing and promoting innovation in educational management. This article focuses on analyzing the role of principals in three core aspects: (1) strategic leadership and school development orientation; (2) resource management and educational quality; (3) creating an educational environment and promoting digital transformation. Based on this, the article proposes some solutions to improve the effectiveness of principal management in the current period.*

Keywords*: principal, educational management, educational innovation, secondary school, digital transformation.*

Nhận bài: 17/05/2026 Phản biện: 17/06/2026 Duyệt đăng: 20/06/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Đổi mới giáo dục ở Việt Nam hiện nay đang diễn ra mạnh mẽ dưới tác động của toàn cầu hóa và cách mạng công nghiệp 4.0. Nghị quyết số 29-NQ/TW đã xác định rõ yêu cầu chuyển từ nền giáo dục truyền thụ kiến thức sang phát triển phẩm chất và năng lực người học. Trong bối cảnh đó, cấp trung học cơ sở có ý nghĩa đặc biệt quan trọng trong việc hình thành nền tảng tri thức, kỹ năng và thái độ cho học sinh.

Để hiện thực hóa mục tiêu đổi mới, vai trò của hiệu trưởng không chỉ dừng lại ở quản lý hành chính mà phải chuyển mạnh sang lãnh đạo và quản trị nhà trường theo hướng hiện đại. Hiệu trưởng chính là "đầu tàu" dẫn dắt sự thay đổi, tạo động lực và điều phối các hoạt động giáo dục trong nhà trường. Vì vậy, việc làm rõ vai trò của hiệu trưởng trong đổi mới quản lý giáo dục ở trường THCS có ý nghĩa lý luận và thực tiễn sâu sắc.

Trong mô hình quản trị giáo dục hiện đại, hiệu trưởng không chỉ là người thực thi các quy định hành chính mà còn là chủ thể kiến tạo sự thay đổi trong nhà trường. Sự thành công của quá trình đổi mới giáo dục phụ thuộc đáng kể vào năng lực xác định tầm nhìn, tổ chức thực hiện, huy động nguồn lực và xây dựng văn hóa đổi mới của người đứng đầu cơ sở giáo dục. Đối với trường THCS, nơi học sinh đang trong giai đoạn hình thành thế giới quan, nhân cách và các năng lực nền tảng, vai trò định hướng của hiệu trưởng càng trở nên quan trọng. Hiệu trưởng cần chuyển từ tư duy quản lý theo nhiệm vụ sang tư du

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Bối cảnh và yêu cầu đổi mới quản lý giáo dục ở trường THCS hiện nay

Trong những năm gần đây, giáo dục THCS đang đứng trước nhiều yêu cầu đổi mới sâu sắc cả về mục tiêu, nội dung, phương pháp và hình thức tổ chức dạy học. Việc triển khai Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 đã tạo ra sự chuyển biến căn bản từ tiếp cận nội dung sang tiếp cận phát triển phẩm chất và năng lực học sinh. Điều này đòi hỏi công tác quản lý nhà trường phải thay đổi tương ứng, từ mô hình quản lý hành chính sang quản trị nhà trường hiện đại.

Bên cạnh đó, sự phát triển nhanh chóng của công nghệ số đang tác động mạnh mẽ đến hoạt động giáo dục. Dạy học trực tuyến, học tập kết hợp, sử dụng học liệu số và các nền tảng quản lý học tập đã trở thành xu thế tất yếu. Tuy nhiên, thực tiễn cho thấy nhiều trường THCS vẫn gặp khó khăn trong việc triển khai chuyển đổi số do hạn chế về hạ tầng, năng lực công nghệ của giáo viên và cơ chế quản lý.

Ngoài ra, yêu cầu nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện, chú trọng phát triển kỹ năng sống,

năng lực tự học và tư duy phản biện cho học sinh cũng đặt ra áp lực lớn đối với đội ngũ quản lý nhà trường. Sự phối hợp giữa nhà trường – gia đình – xã hội trong giáo dục học sinh tuy đã được chú trọng nhưng vẫn chưa thực sự hiệu quả.

Những yêu cầu và thách thức trên đòi hỏi hiệu trưởng phải đổi mới tư duy quản lý, nâng cao năng lực lãnh đạo và chủ động thích ứng với bối cảnh mới. Đây chính là cơ sở để xác định và làm rõ vai trò của hiệu trưởng trong đổi mới quản lý giáo dục ở trường THCS hiện nay.

Sự thay đổi của bối cảnh giáo dục đã làm thay đổi căn bản vị trí và chức năng của hiệu trưởng trong nhà trường. Nếu trước đây hiệu trưởng chủ yếu tập trung vào công tác điều hành hành chính, kiểm tra việc thực hiện quy chế chuyên môn thì hiện nay cần hướng tới vai trò của một nhà lãnh đạo giáo dục (educational leader). Điều đó đòi hỏi hiệu trưởng phải có năng lực xây dựng chiến lược phát triển nhà trường, quản lý sự thay đổi, phát triển đội ngũ và tạo lập môi trường học tập tích cực. Nói cách khác, đổi mới quản lý giáo dục ở trường THCS không chỉ là sự thay đổi về cơ chế vận hành mà còn là sự chuyển đổi về tư duy lãnh đạo của người đứng đầu.

2.2. Vai trò của hiệu trưởng trong đổi mới quản lý giáo dục ở trường THCS

2.2.1. Lãnh đạo chiến lược và định hướng phát triển nhà trường

Trong bối cảnh đổi mới giáo dục, hiệu trưởng trước hết phải là nhà lãnh đạo chiến lược, có khả năng xác lập tầm nhìn và định hướng phát triển dài hạn cho nhà trường. Điều này không chỉ thể hiện ở việc xây dựng kế hoạch năm học mà còn ở việc thiết kế chiến lược phát triển phù hợp với yêu cầu của Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 và điều kiện thực tiễn của địa phương.

Hiệu trưởng cần chủ động cụ thể hóa các chủ trương, chính sách giáo dục thành các mục tiêu và nhiệm vụ cụ thể của nhà trường. Đồng thời, phải định hướng rõ ràng việc đổi mới phương pháp dạy học, kiểm tra đánh giá theo hướng phát triển năng lực học sinh. Trong quá trình này, hiệu trưởng đóng vai trò tạo lập tầm nhìn chung, truyền cảm hứng và khơi dậy tinh thần đổi mới trong đội ngũ giáo viên.

Bên cạnh việc xây dựng tầm nhìn, hiệu trưởng còn giữ vai trò là người quản lý sự thay đổi trong nhà trường. Đổi mới giáo dục thường gặp phải những rào cản nhất định do sự khác biệt về nhận thức, năng lực chuyên môn và tâm lý của các thành viên trong tổ chức. Vì vậy, hiệu trưởng cần có khả năng phân tích thực trạng, xác định mức độ sẵn sàng thay đổi của đội ngũ, xây dựng lộ trình triển khai phù hợp và tạo sự đồng thuận trong tập thể sư phạm. Một nhà trường chỉ có thể đổi mới thành công khi mỗi giáo viên nhận thức được ý nghĩa của sự thay đổi và chủ động tham gia vào quá trình đó.

Đồng thời, hiệu trưởng cần chú trọng xây dựng văn hóa đổi mới trong nhà trường, trong đó khuyến khích giáo viên nghiên cứu khoa học, chia sẻ kinh nghiệm chuyên môn, thử nghiệm các phương pháp dạy học mới và coi sai sót trong quá trình đổi mới là cơ hội để học tập, hoàn thiện. Văn hóa này chính là nền tảng giúp duy trì sự phát triển lâu dài của nhà trường.

Một khía cạnh quan trọng khác của lãnh đạo chiến lược là năng lực dự báo và thích ứng. Trước những biến động nhanh chóng của xã hội và công nghệ, hiệu trưởng cần có khả năng nhận diện cơ hội và thách thức, từ đó đưa ra các quyết định kịp thời, đảm bảo sự phát triển bền vững của nhà trường.

2.2.2. Quản trị nguồn lực và chất lượng giáo dục

Bên cạnh vai trò lãnh đạo chiến lược, hiệu trưởng còn là người chịu trách nhiệm trực tiếp trong việc quản trị các nguồn lực và đảm bảo chất lượng giáo dục của nhà trường. Đây là nội dung cốt lõi, quyết định hiệu quả thực chất của đổi mới quản lý giáo dục.

Trước hết, về nguồn lực con người, hiệu trưởng cần chú trọng phát triển đội ngũ giáo viên cả về chuyên môn, nghiệp vụ và năng lực đổi mới. Việc tổ chức bồi dưỡng thường xuyên, khuyến khích tự học, tự nghiên cứu và áp dụng các phương pháp dạy học tích cực là yêu cầu cấp thiết. Đồng thời, hiệu trưởng cần xây dựng cơ chế đánh giá, khích lệ phù hợp nhằm tạo động lực cho giáo viên đổi mới sáng tạo.

Trong quản trị nguồn nhân lực giáo dục, hiệu trưởng cần chuyển từ cách tiếp cận "quản lý giáo viên" sang "phát triển đội ngũ giáo viên". Điều này thể hiện ở việc xây dựng kế hoạch phát triển năng lực nghề nghiệp theo nhu cầu thực tế của từng giáo viên, phát hiện và bồi dưỡng giáo viên có năng lực chuyên môn tốt để làm nòng cốt, đồng thời hỗ trợ những giáo viên còn hạn chế trong quá trình đổi mới phương pháp dạy học. Việc đánh giá giáo viên cũng cần được thực hiện theo hướng phát triển, không chỉ nhằm kiểm tra mức độ hoàn thành nhiệm vụ mà còn giúp giáo viên nhận diện

điểm mạnh, điểm cần cải thiện và xây dựng kế hoạch phát triển cá nhân.

Về cơ sở vật chất và tài chính, hiệu trưởng cần sử dụng hiệu quả các nguồn lực hiện có, đồng thời đẩy mạnh xã hội hóa giáo dục để huy động thêm nguồn lực từ cộng đồng. Việc đầu tư thiết bị dạy học, hạ tầng công nghệ cần gắn với mục tiêu đổi mới phương pháp giảng dạy, tránh tình trạng đầu tư dàn trải, kém hiệu quả.

Đặc biệt, hiệu trưởng giữ vai trò trung tâm trong quản lý chất lượng giáo dục. Trong bối cảnh đổi mới, chất lượng không chỉ được đo bằng kết quả học tập mà còn thể hiện ở sự phát triển toàn diện của học sinh. Do đó, hiệu trưởng cần xây dựng hệ thống đảm bảo chất lượng nội bộ, đổi mới kiểm tra đánh giá theo hướng phát triển năng lực, đồng thời ứng dụng công nghệ thông tin để quản lý dữ liệu và theo dõi tiến trình học tập của học sinh.

Một yêu cầu quan trọng trong quản trị chất lượng hiện nay là quản lý dựa trên minh chứng và dữ liệu. Hiệu trưởng cần khai thác các nguồn dữ liệu về kết quả học tập, mức độ tham gia của học sinh, phản hồi của phụ huynh, năng lực chuyên môn của giáo viên để đưa ra các quyết định quản lý phù hợp. Việc sử dụng dữ liệu không chỉ giúp đánh giá thực trạng mà còn hỗ trợ dự báo xu hướng phát triển, từ đó nâng cao tính khoa học trong quá trình điều hành nhà trường.

2.2.3. Kiến tạo môi trường giáo dục và thúc đẩy chuyển đổi số

Một trong những vai trò quan trọng của hiệu trưởng trong giai đoạn hiện nay là kiến tạo môi trường giáo dục tích cực và thúc đẩy chuyển đổi số trong nhà trường. Đây là hai yếu tố có mối quan hệ chặt chẽ, góp phần tạo nên sự thay đổi toàn diện trong hoạt động giáo dục.

Trước hết, về môi trường giáo dục, hiệu trưởng cần xây dựng văn hóa nhà trường theo hướng dân chủ, thân thiện và nhân văn. Một môi trường học tập tích cực sẽ tạo điều kiện thuận lợi cho học sinh phát triển phẩm chất và năng lực, đồng thời nâng cao sự gắn kết giữa giáo viên, học sinh và phụ huynh. Việc xây dựng "trường học hạnh phúc" không chỉ là khẩu hiệu mà cần được cụ thể hóa bằng các hoạt động giáo dục thiết thực.Để xây dựng môi trường giáo dục tích cực, hiệu trưởng cần quan tâm đồng thời đến ba yếu tố: an toàn, tôn trọng và phát triển. Nhà trường cần tạo dựng không gian mà ở đó học sinh được lắng nghe, được khuyến khích thể hiện bản thân và được tham gia vào các hoạt động trải nghiệm nhằm phát triển toàn diện. Đối với giáo viên, môi trường làm việc dân chủ, hợp tác và chia sẻ sẽ góp phần nâng cao động lực nghề nghiệp, thúc đẩy tinh thần trách nhiệm và sáng tạo trong giảng dạy.

Bên cạnh đó, trong bối cảnh chuyển đổi số, hiệu trưởng cần đóng vai trò tiên phong trong việc ứng dụng công nghệ vào quản lý và dạy học. Việc triển khai các hệ thống quản lý học tập, hồ sơ điện tử, dạy học trực tuyến và kết hợp (blended learning) là những yêu cầu tất yếu. Tuy nhiên, chuyển đổi số không chỉ là vấn đề công nghệ mà còn là sự thay đổi về tư duy quản lý và phương pháp dạy học.

Hiệu trưởng cần tổ chức bồi dưỡng năng lực số cho giáo viên, đồng thời xây dựng chiến lược chuyển đổi số phù hợp với điều kiện của nhà trường. Việc kết hợp hài hòa giữa yếu tố con người và công nghệ sẽ giúp nâng cao hiệu quả quản lý và chất lượng giáo dục.

Tuy nhiên, quá trình chuyển đổi số trong nhà trường cần tránh cách tiếp cận chỉ tập trung vào trang thiết bị công nghệ. Yếu tố quyết định thành công của chuyển đổi số chính là năng lực số của đội ngũ cán bộ quản lý, giáo viên và khả năng tích hợp công nghệ vào hoạt động chuyên môn. Vì vậy, hiệu trưởng cần xây dựng văn hóa sử dụng công nghệ, khuyến khích chia sẻ học liệu số, phát triển cộng đồng học tập trực tuyến và từng bước hình thành mô hình nhà trường thích ứng với môi trường giáo dục số.

Từ những phân tích trên có thể thấy, nâng cao vai trò của hiệu trưởng trong đổi mới quản lý giáo dục cần được xem là một nhiệm vụ trọng tâm trong phát triển nhà trường. Trước hết, cần tăng cường các chương trình bồi dưỡng năng lực lãnh đạo và quản trị hiện đại cho hiệu trưởng, tập trung vào các lĩnh vực như quản lý sự thay đổi, quản trị nhân sự, quản trị chất lượng và chuyển đổi số. Bên cạnh đó, cần tạo cơ chế trao quyền phù hợp để hiệu trưởng có điều kiện chủ động trong xây dựng kế hoạch phát triển nhà trường, huy động nguồn lực và tổ chức các hoạt động giáo dục phù hợp với đặc điểm địa phương.

Đồng thời, việc đánh giá hiệu trưởng cần chuyển từ cách tiếp cận dựa chủ yếu vào mức độ hoàn thành nhiệm vụ hành chính sang đánh giá năng lực lãnh đạo, khả năng tạo dựng môi trường giáo dục tích cực và mức độ cải thiện chất lượng giáo dục của nhà trường.

III.KẾT LUẬN

Trong bối cảnh đổi mới giáo dục hiện nay, hiệu trưởng trường THCS giữ vai trò trung tâm trong việc dẫn dắt và tổ chức các hoạt động đổi mới quản lý giáo dục. Ba phương diện cốt lõi gồm lãnh đạo chiến lược, quản trị nguồn lực và chất lượng giáo dục, cùng với kiến tạo môi trường giáo dục gắn với chuyển đổi số đã tạo nên khung năng lực quan trọng của hiệu trưởng trong giai đoạn mới.

Để phát huy hiệu quả vai trò này, cần tăng cường bồi dưỡng năng lực lãnh đạo và quản trị cho đội ngũ hiệu trưởng; đồng thời hoàn thiện cơ chế chính sách nhằm tạo điều kiện thuận lợi cho các nhà trường chủ động đổi mới. Bên cạnh đó, việc phát triển đội ngũ giáo viên, đẩy mạnh ứng dụng công nghệ và tăng cường sự phối hợp giữa các lực lượng giáo dục cũng là những yếu tố quan trọng góp phần nâng cao chất lượng giáo dục THCS trong thời gian tới.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Bộ Giáo dục và Đào tạo (2021), Quyết định số 4725/QĐ-BGDĐT ngày 30/12/2021 ban hành Bộ chỉ số đánh giá mức độ chuyển đổi số của cơ sở giáo dục phổ thông và giáo dục thường xuyên, Hà Nội.

Chính phủ (2022), Quyết định số 131/QĐ-TTg ngày 25/01/2022 phê duyệt Đề án "Tăng cường ứng dụng công nghệ thông tin và chuyển đổi số trong giáo dục và đào tạo giai đoạn 2022–2025, định hướng đến năm 2030", Hà Nội.

Đặng Quốc Bảo (2010), Quản lý giáo dục – Một số vấn đề lý luận và thực tiễn, NXB Giáo dục Việt Nam, Hà Nội.

Trần Kiểm (2016), Những vấn đề cơ bản của khoa học quản lý giáo dục, NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.

Nguyễn Lộc (2010), Lý luận về quản lý giáo dục, NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.

Phạm Minh Hạc (2001), Về phát triển toàn diện con người thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa, NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội.